Starica iz Čorkove uvale – najstarija bukva (*Fagus sylvatica* L.) u Hrvatskoj

Domagoj Trlin[1], Nikola Magdić[2], Luka Prša[1], Marko Orešković[1]

[1] Sveučilište u Zagrebu Fakultet šumarstva i drvne tehnologije
[2] Nacionalni park Plitvička jezera

Čorkova uvala najpoznatija je i najistraživanija prašuma u Hrvatskoj. Ova bukovo-jelova prašuma smještena je u sjeverozapadnom dijelu Nacionalnog parka Plitvička jezera i ima površinu 80,5 ha. Nalazi se na obroncima Male Kapele, na zapadnim padinama Javornika u rasponu nadmorskih visina od 860 do 1030 m. Čorkova uvala rijedak je primjer iskonske dinarske bukovo-jelove prašumske sastojine na području hrvatskih Dinarida. Naziv je dobila po istoimenom obližnjem naselju Čorkova Uvala. Godine 1965. proglašena je rezervatom šumske vegetacije rješenjem Zavoda za zaštitu prirode. Čovjek je zasigurno u prošlosti utjecao na prašumu, uzimajući pokoje pojedinačno stablo, što nije znatnije promijenilo njezinu prirodnu strukturu. To dokazuju i brojna istraživanja koja su dosad provedena u ovoj prašumi.

Zato ne čudi da je baš na području Čorkove uvale otkrivena najstarija bukva u Hrvatskoj, a prema dostupnim podacima i druga najstarija u Europi. Stablo je otkriveno slučajno jer se našlo na jednoj od pokusnih ploha prilikom istraživanja dinamike prašume Čorkova uvala.

PODACI IZMJERE
- visina stabla – 38,6 m
- prsni promjer stabla – 80,5 cm
- starost – 563 godine
- prosječni debljinski prirast – 1,28 mm

Najstarija bukva izgleda kao i svaka druga na ovom području. Tek pogled u krošnju otkriva deformiranost karakterističnu za jako stara stabla.

Starost i analiza debljinskog prirasta

Starost i prirast stabla utvrđeni su dendrokronološkim metodama. Izvrtak je izvađen iz stabla na visini od 0,5 m pomoću Presslerovog svrdla pričvršćenog na akumulatorsku bušilicu. Pripremljen je pomoću Core-Microtome uređaja te dodatno poliran finim brusnim papirom, a zatim skeniran pomoću sustava ATRICS. Očitavanje godova te konačna procjena starosti provedeni su koristeći program CooRecorder. Procjena starosti određena je tako što su na 538 očitanih godova nadodana još 22 goda koliko bi teoretski trebalo da se dođe do samog centra stabla koji nažalost nije zahvaćen prilikom uzorkovanja. Treba naglasiti da je uzorkovanje obavljeno 2022. godine pa stoga konačna procijenjena starost iznosi 563 godine.

Debljinski prirast ovoga stabla iznosi od minimalno 0,1 do maksimalno 5,88 milimetara godišnje. Prosječni debljinski prirast je 1,28 milimetara godišnje, što znači da je prosječna širina goda (radijalni prirast) samo 0,64 milimetra. Trend radijalnog prirasta kroz proteklih pet i pol stoljeća prikazan je na priloženom grafikonu.

Dendrokronološkim metodama utvrđene su starost i prirast stabla. Za uzorkovanje je korišteno Presslerovo svrdlo pričvršćeno na akumulatorsku bušilicu.

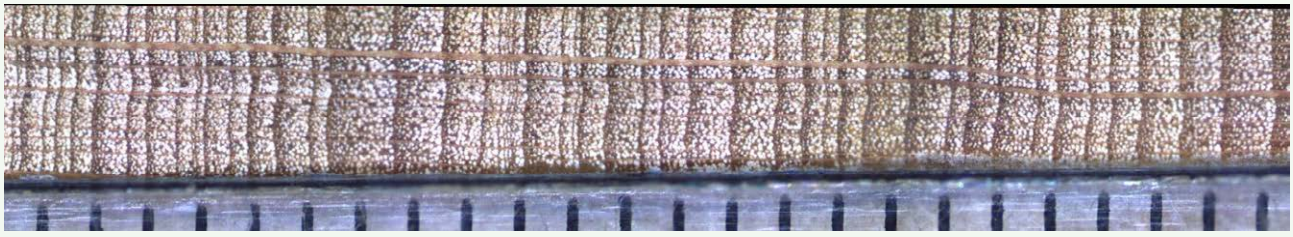

Detalj izvrtka na milimetarskoj skali prikazuje 50 godova nastalih u razdoblju od 1717. do 1767. Smjer rasta godova je s desna na lijevo.

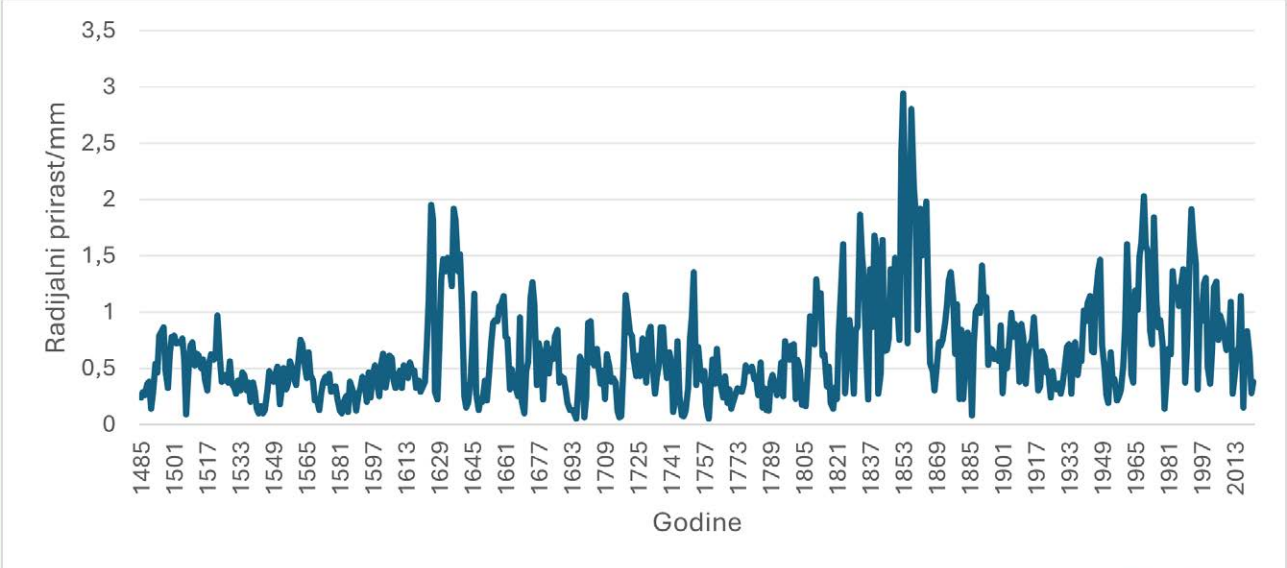

Trend radijalnog prirasta stabla tijekom posljednjih pet i pol stoljeća.